

Tropendrift - Gedichten van Albert Hagnaars in muziek omgezet

door Willem Jongeneelen

In 2003 verscheen de gedichtenbundel 'Tropendrift' van Albert Hagnaars. Sinds een paar weken ligt er een heel bijzondere uitgave van 'Tropendrift' in de winkel. Naast het nu in twee talen (Engels/Nederlands) uitgegeven boek is er tevens een versie met daarbij een gelijknamige cd van de Amerikaanse componist Dirk Johan Stromberg. Helemaal nieuw is het naar muziek vertalen van poëzie natuurlijk niet. Wel uniek is het feit dat de adoratie voor één bundel tot een zodanig geïnspireerde dubbel-cd leidde. Hieronder een interview met beide hoofdrolspelers.

De in 1955 in Bergen op Zoom geboren Albert Hagnaars is bijzonder blij met het muzikale eerbetoon. Zijn bundel 'Tropendrift' beschouwt hij ook zelf als zijn belangrijkste werk tot nu toe. De 48 gedichten in het boek vormen de neerslag van zijn reizen naar Zuidoost-Azië en de Gordel van Smaragd. Hagnaars is al sinds zijn middelbare schoolperiode bovenmatig geïnteresseerd in zowel literatuur, oosterse culturen als verre reizen. Indonesië, waar hij inmiddels ook een aantal maanden per jaar woonachtig is, is favoriet. Voor 'Tropendrift' schreef hij al in 1983 zijn eerste gedicht. In totaal werkte hij maar liefst 17 jaar aan het boek.

De deels in Europa opgegroeide componist Dirk Johan Stromberg (32) raakte zo in de ban van de door John Irons (die ook voor onder meer Gerrit Komrij werkt) vervaardigde Engelse vertaling van Hagnaars' werk, dat hij toestemming vroeg aan Hagnaars om ze in muziek om te zetten. Die laatste was vereerd, gaf Stromberg alle artistieke vrijheid, maar verzocht hem wel de vorm van het boek, waarin steeds drie gedichten aan elkaar gerelateerd zijn te handhaven. Stromberg is vooral bekend als geluidskunstenaar met een breed gezichtsveld. Hij is zowel actief met klassieke-, geïmproviseerde-, industriële- als met computermuziek. Zijn cd 'Tropical Drift' beschouwt hij als iets speciaals en helemaal anders. Stromberg: "Ik noem het altijd mijn rockalbum, al zullen er weinig mensen zijn die zich in die term kunnen vinden. Voor mij was het vooral compleet iets anders, omdat ik er naast computers ook een bas, een gitaar,

blazers en een vocalist inzette. Het instrumentarium bleek prima samen te gaan met de noise uit mijn computer. Ook de muzikanten – veelal heel goede vrienden met wie het prettig samen werken was – hadden een grote input op het werk. Omdat ik ze deels hun eigen gang liet gaan en ook zij zich mochten baseren op hun gevoelens bij de gedichten.”

De tijdens het interview aan een workshop in Amsterdam werkende Stromberg liet zich voor zijn werk inspireren door het ritme van de woorden, de kracht die er uitsprak, als ook de spanning en de seksuele geladenheid. Hij wilde vooral die zaken en het speciale gevoel dat de door hem gekozen hoofdstukken uit het boek hem verschafte in muziek vangen. “Ik koos voor de hoofdstukken waarmee ik me uit eigen ervaring het meest kon associëren. Om het geheel toch niet te abstract te maken heb ik gekozen om ook de woorden uit het gedicht in de muziek te betrekken. Ook om de gevoelens die ik had bij de eerste keer dat ik het boek las, zo dicht mogelijk te benaderen.” Stromberg raakte zo geïnspireerd en gefascineerd door het gegeven dat hij naar Vietnam, de Filipijnen en Thailand vertrok om daar het componeren voort te zetten. Momenteel werkt en woont de Amerikaan in het Turkse Istanbul, waar hij les geeft op de faculteit aldaar. “Binnenkort verhuis ik zelfs voor een paar jaar naar Thailand. Mede door Tropendrift heb ik daar veel werk gekregen. En ik ben inmiddels met een Filipijnse vrouw getrouwd. Het kan raar lopen”, lacht hij.

SINGAPORE I: 8 DEC. 1942. 04.15 AM.

‘Well, just push the little yellow fellows off!’
Eerst vaag, dan plots scherp, zie ik hen vanaf
mijn balkon, geüniformeerd of nog in smoking,
jou aan hun zijde, staan wachten op de daken

Als ontelbaren voor en na ons tracht ieder
zijn lot te ontraadselen, dat gezwollen
van troost in antieke tekens voorbij stroomt
en samenvalt met wat we steeds vergeten.

Ook ik, ziek van jou, tuur naar het noorden
en luister, ontstijgend aan de statisch
wordende stad, naar wat nu stil en onaf-
wendbaar als verleden moet naderen.

Albert Hagens reis binnenkort weer met zijn Indonesische vrouw af naar Java. Om te zien wat er geworden is van de herbouw van hun bij de aardbeving in het voorjaar van 2006 verwoeste huis, maar tevens om er te werken.

Hagens: "Na een Engelse komt er ook een Indonesische versie van het boek, vertaald door Landung Simatupang, een grootheid op dat gebied. Tevens zal die vertaling als basis dienen voor nog een cd, met gamelanmuziek."

'Tropendrift' heeft een geweldige aantrekkingskracht op velen. Deels zit dat al opgesloten in de titel. Hagens: "Drift vanwege de contrastwerking van de primaire gevoelens, terwijl de tropen staan voor het gebied waar de geesteskrachten sterker zijn dan in Europa. Indonesië is een smeltkroes. Een heel continent met vele eilanden, vele volkeren, diverse religies. Toch valt daar veel samen. In de taal zitten veel woorden uit het Nederlands. Je wordt daardoor met je eigen identiteit geconfronteerd. Als je veel reist vind je antwoorden op vragen die je anders niet eens zou stellen."

"Het boek staat vol symboliek. Veel daarvan verwijst naar de problemen die je naast de schoonheid overal in het land ziet, de gevolgen van burgeroorlogen, de onaanvaardbaar grote verschillen tussen arm en rijk, de overbevolking. Er is maar één manier om in het reine te komen: dat is liefde. Er is zoveel ellende in de wereld. Daar moet iets heel krachtig tegenover staan. De een zoekt dat in religie, de ander in filosofie. Ik zocht in het boek veel contrastwerking. Die van lijfelijke lust tegenover geestelijke liefde bijvoorbeeld. Die speel ik in 'Tropendrift' tegen elkaar uit."

Belangrijk is ook de vorm waarin Hagens de gedichten goot. Daarvoor gebruikte hij de Borobudur, het Boeddhistische heiligdom op Java. "Die tempel is bedekt met reliëfs. Die vertelden de mensen hoe ze moesten leven. De architecten van de tempel vonden dat de mensen verlicht moesten worden als ze naar boven gingen. Streven naar het hogere. Ik herken in het Boeddhisme

veel uit mijn katholieke opvoeding. Religie speelt in het boek een grote rol. De strofen zijn bedoeld als reliëfs van taal. Ze zijn uniform, even lang en terugkerend van vorm. Ik heb in taal die tempel nagebouwd.”

Op zijn geheel eigen wijze heeft componist Dirk Johan Stromberg dat nog eens overgedaan. Hagedaars: “Die sterke ritmische stem van verteller Douglas Cohen pakte me gelijk. Sterk en heel dwingend, zoals ook mijn woorden. Neurotisch soms. Ik probeer de lezer tot bepaalde gedachtesprongen te krijgen. De herhalingen in de cyclus op de cd zorgen voor een zelfde soort effect. Stromberg gebruikt ook pijnmomenten. Er zitten een paar keer hoge tonen in de muziek die onaangenaam klinken. Ik vind het knap dat hij ook die uit de poëzie heeft opgepikt. Daar ben ik heel blij mee. Ik laat in het boek meerdere standpunten zien, ook ongemakkelijke. Wat we verder delen is het feit dat we nooit concessies doen” ‘Albert Hagedaars torst meerdere zielen in de borst’ schreef Bert Bevers ooit over diens werk. “Dat is maar goed ook”, volgens de dichter. “Een mens is niet ééndimensionaal. Het zou maar een karig geheel worden.”

Tropendrift wordt uitgegeven door In de Knipscheer (ISBN 90 6265 538 6 NUR 306). Boek en dubbel-cd zijn samen te koop voor € 29,50.

Bron: *Dagblad BN / De Stem*, 12 juli 2007